

OBČINSKA UPRAVA

Poučni stanovski list županom, občinskim tajnikom, občinskim svetovalcem in drugim javnim organom.

Izhaja vsakega 5. in 20. dne meseca, ter stane celoletno 8 kron, polletno pa 4 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladimir Ravnihar.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Ali nam je časopis potreben?

Z rastočo prosveto se množijo tudi zahteve človeštva. Včasih, ko je človek še kakor nomad in pastir potoval iz doline v dolino, je bila rodbina najvišje ustrojstvo, najprvotnejši organizem. Glavar rodbini je bil njen kralj, njen sodnik, njen vojskovodja — vse v eni osebi. Za svoj posel ni rabil pisanih zakonov; naravno pravo mu je narekovalo sodbo, mu je bil vodnik, vladajočemu rodbini svoji. Rodbine, največ istega rodu, so sčasoma svoje večno potovanje od pašnika do pašnika zamenjale s stalnimi naselbinami. Nastale so vasi, kasneje so ustanavljali mesta. Višje ustrojstvo je nakladalo tudi težavnejšo in odgovornejšo nalogo njegovi upravi. Delitev dela nastopivša v vseh panogah človeškega življenja se je pokazala potrebna tudi v stvareh zadevajočih splošnost in izvenzasebno življenje člana dotične občine, vasi in mesta. Pravo-sodstvo so ločili od uprave. To ločitev srečamo vže v državi, četudi ne v prvotnih državnih oblikah; toda v moderni državi je ta ločitev strogo izvedena.

V Avstriji vodijo vso državno upravo razna ministrstva, ki so jim podrejeni organi: glavarstva in deželne vlade v posameznih kronovinah. Deželni upravi načelujejo deželni odbori. Ena uprava kakor druga, državna in deželna, pa se ob izvršitvi svojih poslov končno le opira na občine. Med občinami na eni ter deželnim odborom, odnosno glavarstvom na drugi strani imamo v nekaterih deželah še en posredujoč organ: okrajne zastope n. pr. na Štajerskem, Češkem. Okrajni zastopi so nekaki deželni zbori in odbori en miniature, kojih delokrog pa ne sega preko meje političnega okraja. V upravnih pravnih zadevah razsoja končno upravno sodišče na Dunaju.

Občine in mesta z lastnim statutom morajo potemtakem opravljati dvojen posel: posle v lastnem delo-

krogu ter posle v prenešenem delokrogu, to je take, ki bi jih morala pravzaprav opravljati državna uprava, pa jih nalaga občinam.

Vidimo torej, da uprava javnih naših zadev nikakor ni tako enostavna, da pa so zopet posamezne občine, ki so podlaga in glavni temelj vsej dobri javni upravi.

Premisliti pa je, da človeštvo napreduje v svojem kulturnem razvitku in da človek vsled tega zahteva dan za dnem več in kaj boljšega. Kakor v svojem zasebnem življenju, zahteva tudi od splošnosti, od države in od občine, da mu pripravita udobnejše življenje. Dobrih cest, vodovodov, kanalizacije, razsvetljave, zajamčene javne varnosti, zdravstvenih naredb, vse to in še mnogo več zahtevamo vže od najnavadnejše občine. Ona nam mora graditi in vzdrževati šolo; mora nadzirati zgradbo novih ter rekonstrukcijo obstoječih stavb; mora modro in previdno upravljati lastno svoje premoženje. Koliko je še dolžnosti njenih v prenešenem delokrogu!

Ni več malenkost dandanes voditi občinsko upravo. Dočim je še pred nekaj desetletij župan svoje posle opravil kar tako mimogrede, je danes prisiljen, da si privzame veččega in strokovno izobraženega pomočnika v osebi obč. tajnika. Večje občine in mesta pa se ne morejo misliti brez mnogobrojnega uradništva, ki si deli delo po strokah; imajo svoje pravnike, zdravnike, inženirje, arhitekte in dr. S pomočjo takega izvedenega uradništva gre delo pač lahko in hitro izpod rok; manj lahko je to v manjših občinah, zlasti po deželi, kjer takih uradnikov ni. Tu mora edini uradnik, obč. tajnik, združevati vse opisane dobre lastnosti takorekoč v eni osebi. Odločnih zmožnosti zahtevamo od njega. Na njegovi mizi vidimo celo skladovnico zakonov zadevajočih vso občinsko upravo, zakonov, ki jih je treba znati tolmačiti in praktično vporabljati. Zakonodavec, država in dežela, ti pač vrže zakon na mizo, pa si pomagaj, kakor veš in znaš.

Ne moremo si torej misliti občinskim upraviteljem boljšega vodnika in učitelja, komentarja, nego je periodično izhajajoč časopis. Slovenci prihajamo ž njim pozno, a nikakor še prekasno. Tudi v tem pogledu smo zaostajali za drugimi velikimi narodi, ki jim tak časopis ne prihaja kakor mesečnik ali tednik, ampak celo kakor dnevnik. In čemu ne bi se učili od tujca, kar ima dobrega?

V toku časa je, da se predstavitelji vsake stroke zbližujejo in organizujejo v ta namen, da se v dotični stroki izobrazujejo, da si svoje znanje spopolnujejo, da pa tudi stroko samo obdelavajo, potrebam in zahtevam modernega časa primerno preminjajo in izboljšujejo. Tudi Slovenci sledimo, kar je vsekakor veselo znamenje, temu toku. Povsodi imamo že strokovna društva in združitve; trgovci, obrtniki, uradniki javni in zasebni, učitelji, delavci raznih strok, kmetovalci in drugi, vsi iščejo zbližanja v svrhu ustrojstva sebi in splošnosti v korist. Znak je to višje prosvete, ki je postaja deležen narod slovenski!

Posredovati med občinami, zbližati jih, pripravljati organizaciji slovenskih občin med seboj — tudi temu namenu zamore najbolje služiti le časopis. Nedoglednega pomena bi bilo, ako bi bile vse slovenske občine — ali vsaj njih večina — združene v eni organizaciji. Pomenjala bi silo v slovenskem javnem življenju, kakor je Slovenci, odkar živimo v n o življenje, ne poznamo. Njena beseda bi bila pač najveljavnejša v narodno-političnem oziru; najtehtnejša bi bila, kedar bi bilo treba zagovarjati pravice slovenskega naroda, bodisi napram našim narodnim nasprotnikom, bodisi napram vladi. Bila bi to moč, ki bi pred njo vsak posmeh naših nasprotnikov na ustnih jim odrevenel, ki bi vlada napram njej priznati morala, da ima spoštovanje in respekt pred njo. In koliko koristi še le bi nam — ali smem vže reči: b o d e nam? — prinašala ta vzorna združitev na narodno-gospodarskem polju? Vsa velika narodno-gospodarska vprašanja, zlasti ona tičoča se naroda kakor takega, reševala bi trdna in zdrava organizacija slov. občin brez težav. Skrajni čas je, da na tem polju pričnemo z intenzivnim delom. Samo z nekoliko posojilnicami in s še manj zadrugami — drugzega Slovenci itak še ne poznamo — ne bomo povzdignili naroda kakor samosvojega gospodarja. Prehitel nas je in prehiteva nas še vedno tujec; in ko tujec iz naše srede vže odnaša milijone, tačas odpiramo usta in gledamo za njim . . .

Ali je treba še kaj besedi, da dokažem potrebo našega časopisa „Občinska Uprava“? Kogar nisem prepričal z dosedanjimi razlogi, zanj nimam niti toliko besedi več, da bi mu očital, da se prepričati ne da.

Dr. Ravnihar.

Občinski tajniki v organizacijo!

Malone vsi stanovi v človeški družbi imajo že svoje organizacije. Občinski tajniki smo skoraj zadnji,

slovenski med njimi najzadnji, ki se v zadnjem času polahko zavedamo velikega pomena in koristi dobre in trdne stanovske organizacije. Da smo se še le ob enajsti uri vzdramili, je najbrže vzroka iskati v tem, da so občinski tajniki svojo službo opravljali kakor postranski posel in da važnosti stanovske organizacije pojmi niso. Nočemo natančnejše preiskavati teh vzrokov, dejstvo je, da do danes še nimamo svoje stanovske organizacije, da torej še nismo čutili neobhodne potrebe združiti se v močno zvezo, ki bi edina mogla priboriti izboljšanje našega gmotnega stanja, dvigniti in ohraniti naš stanovski ugled.

In vendar je današnje socialno položanje občinskih tajnikov in sicer občinskih uslužbencev najslabše, slabše kakor navadnega delavca, ki ga ravno zavest, da je član mogočne organizacije, dviga nad zapuščenega občinskega tajnika. Poglejmo samo v splošnem sliko svojega stališča. Nameščeni smo od danes na jutri, v svoji službi odvisni od simpatije ali antipatije, zremo strahom v prihodnost, ki nam ne jamči preskrbljenja, ko opešajo naše moči. Zremo s skrbjo na svojo družino, ki je pahnjena v bedo, kadar za službo nismo več sposobni, ali se moramo od nje prezgodaj ločiti. Ni ga zakona, ki bi urejal naše službene razmerje, ki bi nam določal preskrbo v slučaju naše invaliditete. Plača je tako nizka, da je naravnost človeka sramotna. Te žalostne razmere so krive, da opravljajo tajniški posel pri občinah, ali pripadniki drugih stanov, ali pa ljudje, ki so bili drugod odslovljeni, a se v bedi zatekli do občine, le malo, prav malo je tajnikov, ki bi opravljali svoj posel, kot jedin njihov poklic. V takih okoliščinah pa si občinski tajniki nikakor ne morejo priboriti, kaj še povzdigniti ugleda, ki bi ga morali imeti z ozirom na njihovo službo, ki je posvečena koristi in blagru vseh občanarjev. Še dandanes se na občinske tajnike gleda prezirljivo, v javnem življenju jim ne pristoja tisto mesto, kakor jim pripada po njihovem delovanju, inteligenci in važni službi, ki jo opravljajo. Komur je le količkaj znano, kaj imajo vse dandanes izvrševati občine, naj je to v lastnem ali prenešenem delokrogu, koliko tirjajo od njih najrazličnejši državni, deželni in drugi uradi, mora priznati, da služba občinskih tajnikov, ki predvsem izvršujejo občinska opravila, ni lahka, ampak težavna in odgovorna. Koliko se je ravno v najnovejšem času izdalo postav, ki zadevajo občine, koliko časa je treba v njihovo proučevanje in pazljivosti pri uradnem poslovanju, da se morejo porabiti in izrabiti v prilog občine. Vzpričo svoje težke, dostikrat zelo nevhvaležne službe, pa zaslužijo tudi občinski tajniki večjega in vrednejšega uvaževanja tako v javnosti, posebno pa od strani svojih delodajalcev — od občin. Kolike važnosti pa je tudi dober, zakonom več tajnik pri občinah posebno na deželi. Kako lahko varuje pred zakonom koristi posameznih občanarjev, koliko stroškov jim prihrani z dobrim svetom.

Ali pa more občinski tajnik v najslabših gmotnih razmerah, ki ga silijo, da si še izven svoje službe išče zaslužka, posvetiti vse svoje moči svojemu glavnemu

poklicu? Ne, nikakor ne! Le tajnik, ki ga občina tako preskrbuje, da mu ni treba opravljati drugih poslov, da ima dovolj časa na razpolago za proučevanje obstoječih in vseh na novo uveljavljenih zakonov, more tako izvrševati svoj poklic, da je ves in edino posvečen prospehu in napredku občine.

Tega se do danes ni uvaževalo, o tem se ni niti razmišljalo? Zakaj? Predvsem radi tega, ker se občinski tajniki sami niso zavedali važnosti svojega stanu, in neorganizovanih se glasov posameznikov ni niti čulo. Klic po odpravi krivic je bil osamljen, preslišalo se ga je lahko, saj posameznik v današnjem času ne velja nič, le mogočen glas vseh prizadetih more upati, da bo slišan, da obrne pozornost nase. Občinskim tajnikom se je vzdramiti, strniti se v mogočno organizacijo, ki naj prepreza vse slovenske pokrajine, ki naj se ga iz naših skromnih mest v najzadnejšo gorsko vas. Združeni se bomo lahko skupno borili za izboljšanje našega gmotnega stanja in s tem za povzdigo našega stanovskega ugleda. Ustvariti pa si moramo tako močno organizacijo, da ne bo sile, ki bi jo zamogla razdružiti. Ustanovimo si v vsaki slovenski pokrajini, na Koroškem, Primorskem, Štajerskem in Kranjskem svoje deželno društvo, vse pa združimo v zvezo, ki naj ima svoj sedež v naši narodni prestolici — Ljubljani. To bo organizacija ne le nedogledne stanovske važnosti, ampak tudi velikega pomena v narodnem oziru. Tovariši tajniki vsi na krov za prospeh svoj lastni in s tem tudi za dobrobit svojega slovenskega naroda, ki smo mu verni sinovi. Razmišljajte o podanem, naznačite svoje predloge uredništvu „Obč. Uprave“, da čim prej realizujemo misel, ustanoviti si dostojno organizacijo. Prva naša dolžnost je podpirati glasilo „Občinsko Upravo“, ki hoče zastopati naše težnje, saj si dobre in uspešne organizacije brez glasila niti misliti ne moremo. Skrbimo in delujemo za to, da je ne bo slovenske občine, ki bi ne bila naročnica „Obč. Uprave“, a komur razmere dopuščajo, naj je še sam njen naročnik. Tovariši, pojmite, da organizacija temelji na stanovski zavednosti, ničeva pa je, če pogrešamo te. Na delo, dokler je čas in ni prepozno!

Razne vesti.

Pristojbinske olajšave in pristojbinska oprostitvev za zajme dežel, okrajev, občin in drugih samoupravnih zvez. Občine opozarjamo na zakon z dne 25. sušca 1902 drž. zak. št. 70, ki dovoljuje deželam, okrajem, občinam in drugim samoupravnim zvezam glede zajmov, ki jih vzprejemajo v izvršitev njim izročenih javnih nalog ali v preobrnilne namene, oprostitvev kolkov in neposrednih pristojbin. Ta oprostitvev se razteza zlasti na zadolžnice, pri izdajnih zajmih na obligacije, začasnice in kupone, ki se izdado, na zastavodajne listine, izbrisne izjave za zemljiškoknjižne vpise, ki se dosežejo, in pa na vloge, ki jih je izročiti pri upravnih oblastvih. Občine, ki se hočejo poslužiti teh pristojbinskih oprostitvev, morajo pri pristojnem deželnem finančnem oblastvu vložiti zadevne prošnje, v

katerih je dokazati, da se najmejo zajmi v izvršitev javnih nalog.

Delavske in poselske knjižice se sme mladostnim izdajati le z dovoljenjem njihovih starišev ali postavnih namestnikov.

Pristojnost deželnih odborov. Glasom odločbe državnega sodišča z dne 23. 4. 1900 št. 102 in upravnega sodišča z dne 7. 5. 1897. št. 2606 nepristoja deželnim odborom pravica odločati o zahtevah zasebnikov radi povračila stroškov za občinske ubožce, o katerih je odločati edino v civilnopravnem potu v smislu § 1042 obč. drž. zakonika.

Posnemanja vredno. Kakor vsako leto tako tudi letos vabi magistrat v Ljubljani občane, da se oproščajo čestitanja ob novem letu in godovih s tem, da si jemlje oprostne listke na korist mestnemu ubožnemu zakladu. Naj bi se ta hvalevredna navada udomačila tudi pri drugih občinah.

Zdravstveni okrožni zastop v Črnomlju name-rava zgraditi okrožno bolnišnico, ki naj stane 17.000 K. Za prevzem zgradbe se razpisuje na dan 22. t. m. javna dražba v pisarni črnomeljske občine.

Občina Dole bo zgradila prihodnje leto novo šolsko poslopje na Gori v proračunjenem znesku 20.000 K.

Dober pripomoček občinam pri slovenskem uradovanju je dr. Babnikova „nemško-slovenska pravna terminologija“, katero je izdalo l. 1894. društvo „Pravnik“. Priporočamo občinam, da si nabavijo to koristno knjigo, ki se dobi v vsaki slovenski knjigarni.

Slovenske občine, uradujte slovenski, ker si s tem na jedni strani olajšate svoje uradno poslovanje, na drugi strani pa je to nedogledne važnosti v narodnem oziru. Občine so v neposredni doliki z državnimi uradi in podlaga uradovanju teh so dostikrat ravno poročila občinskih uradov. S tem, da so državni uradi prisiljeni uradovati v slovenskem jeziku, se vlado primora, da nastavlja pri svojih uradih uradnike, ki so zmožni slovenščine. Znano pa je, da danes na Koroškem in Štajerskem ni skoraj nobenega konceptnega uradnika slovenske narodnosti v vladni politični službi, na Kranjskem in Primorskem pa prav malo. Ravno in edino občine zamorejo izvršiti korenito remediuro v tem oziru s tem, da same napravljajo dopise, spričevala, izkaze i. dr. na vse urade do najvišje inštanice le v slovenščini, odločno pa odklanjajo dopise državnih uradov v nemškem jeziku.

Delavsko zavarovanje in občine.

(Nadaljevanje.)

Zakon z dne 26. julija 1894 drž. zak. št. 168 podvrgel je zavarovanju dodatno še več drugih podjetij, kakor: vsa železniška podjetja, naj že goni železnico par, elektrika ali kaka druga sila, vsa podjetja, ki obrtoma izvršujejo transport oseb ali blaga po suhem, rekah in jezerih, podjetja, ki se obrtoma pečajo s snazženjem cest, kanalov, poslopij, oken, streh itd., skladiščna podjetja za drva in premog, stalna gledališča glede vseh igralcev, uradništva in delavcev, dimnikarska podjetja, kamnoseška in vodnjakarska podjetja in slednjič tudi požarne brambe po poklicu. Teh slednjih pri nas ne poznamo; prostovoljna gasilna društva pa, kakor

jih imamo pri nas že v vseh večjih občinah, prisilnemu zavarovanju niso podvržena, dovoljeno pa jim je zavarovati svoje izvršujoče člane proti nezgodam pri gašenju požara pri oni zavarovalnici, v katere okrožju imajo svoj sedež, pri nas tedaj pri delavski zavarovalnici v Trstu.

Vsa ta podjetja so torej po zakonu primorana zavarovati proti nezgodam vse svoje uradnike in delavce, ravnotako pa tudi vse svoje učence in vežbance, tudi če ti nimajo nikake plače. Izvzeti so le oni uradniki in delavci, ki so vslužbeni v kakem sicer zavarovanju podvrženem, toda državnem, deželnem ali občinskem obrtnem podjetju, če imajo v slučaju nezgode pravico do pokojnine, in je ta pokojnina vsaj tako velika, kakor postavna zavarovalna renta.

Posamezna sicer zavarovanju podvržena podjetja, pri katerih pa službuje osebe ni izpostavljeno nikaki nevarnosti, sme minister za notranje stvari dolžnosti zavarovanja oprostiti. Istotako se zamore oprostiti dolžnosti obveznega zavarovanja tisti podjetnik, ki za svoje podjetje ustanovi lastno, od države odobreno in zadostno varnost dajajočo zavarovalnico.

Zavarovanju podvržena podjetja so sicer postavno zavezana zavarovati le svoje uradnike, delavce in učence, dovoljeno pa je takim podjetnikom zavarovati proti nezgodam pri obrtu tudi sebe, svoje namestnike in poslovodje ter take osebe, ki sicer niso zavarovanju podvržene, a so vendar izpostavljen nevarnostnim obrata. Dovoljeno pa je tudi podjetnikom, katerih podjetja obveznemu zavarovanju niso podvržena, zavarovati proti nezgodam sebe, svoje uradnike in delavce, in sicer pri onej zavarovalnici, pri kateri bi se morali zavarovati, če bi jih zadela dolžnost zavarovanja.

Zavarovati pa mora podjetnik vse v svojem podjetju uposlene uradnike in delavce korporativno, t. j. vse skupaj, ne pa vsakega za se.

Glede nevarnosti, kateri so izpostavljeni delavci, pa so podjetja jako različna. V podjetjih, kjer se izdelujejo razstreljiva, pri izkopavanju in podzidavanju tunelov, pri zgradbah velikih mostov, v rudokopih je delavec pri vsakem koraku v smrtni nevarnosti, dočim se v mnogih tovarnah sicer uporabljajo različni motorji in stroji, ki pa za delavce ne povzročajo skoro nikake nevarnosti. Gotovo bi tedaj ne bilo pravično, če bi dolžnosti zavarovanja zadela vsa podjetja v isti meri, če bi bilo za delavce v vseh podjetjih plačevati enako zavarovalnino. Da spravi breme dolžnosti zavarovanja v razmerje z različno nevarnostjo različnih podjetij, odreja zakon delitev podjetij v nevarnostne razrede. Vsa zavarovanju podvržena podjetja razdeli zakon tako na 100 skupin, da pravi: najnevarnejše podjetje tvori 100 procentno, najmanj nevarno podjetje jedno-procentno nevarnost, vsa ostala podjetja pa se po svoji nevarnosti razdele med najnevarnejše in najmanj nevarno podjetje. Teh sto skupin z različno procentno nevarnostjo razdeli potem v 12 nevarnostnih razredov, tako da vsak tak nevarnostni razred obsega več procentnih skupin.

Ko smo tako razjasnili, katera podjetja in katere osebe so zavarovanja dolžne in kako se pri zavarovanju upošteva različna nevarnost podjetij, hočemo pokazati, kako se to zavarovanje izvrši.

Vsak podjetnik je dolžan svoje zavarovanju podvrženo podjetje naznaniti zavarovalnici. To je takozvano obrtno naznanilo, v katerem mora biti napovedano število delavcev in visokost njih zaslužka. Istotako mora naznaniti podjetnik zavarovalnici tudi vsako spremembo v svojem podjetju, vsled katerih se je nevarnost podjetja povečala ali zmanjšala. Dolžnost, vsa zavarovanju podvržena podjetja naznaniti zavarovalnici, pa imajo tudi politične oblasti prve instance.

(Dalje prihodnjič.)

Pravica do obveznega sprejema v domovinsko zvezo po zakonu z dne 5. grudna 1896, drž. zak. št. 222.

Sestavil dr. S.

II.

Kdo je opravičen vložiti prošnje za sprejem v domovinsko zvezo?

Važno vprašanje je, kdo je opravičen uveljavljati zahtevo po obveznem sprejemu v domovinsko zvezo. To vprašanje nam reši

§ 3. domovinskega zakona iz leta 1896., ki določa:

„Uveljavljati po smislu § 2. tega zakona pridobljeno pravico do obveznega sprejema v domovinsko zvezo sme ne samo opravičenec sam, oziroma njegovi nasledniki v domovinski pravici, to je tiste osebe, katere po določenih §§ 6., 7., 11., 12. in 13. v zakonu z dne 3. decembra 1863. leta drž. zak. str. 105. izvajajo domovinsko pravico od domovinske pravice opravičenca, temveč tudi dosedanja domovinska občina, in ako gre za brezdomovince tista občina, kateri se je brezdomovinec odkazal na podlagi določil III. oddelka domovinskega zakona.“

Poznanje zadevnih določb je za županstvo važno radi tega, ker je občinski odbor le o onih prošnjah za sprejem v domovinsko zvezo zavezan obravnavati in razsojati, ki so jih vložile v to opravičene osebe, in ker sme občinski odbor prošnjo, ki ni bila vložena od opravičene osebe, brez vsakega nadaljnjega obravnavanja kratkomalo zavreči. — Vpričo gori navedene določbe so opravičeni uveljaviti pravico do obveznega sprejema v domovinsko zvezo naslednji:

1. Opravičenec sam, to je oni, ki je dovršil desetletno bivanje v občini, pod pogoji, ki jih navaja § 2. domovinske novele, in ki jih bomo pojasnili v IV. poglavju.

2. Nasledniki opravičenca, t. j. one osebe, ki slede v domovinstvu pod točko 1. navedenemu opravičencu v smislu §§ 6., 7., 11., 12. in 13. zakona z dne 3. XII. 1863. leta drž. zak. str. 105.

3. Dosedanja opravičenčeva domovinska občina.

4. Pri brezdomovincih tudi ona občina, kateri je bil brezdomovinec odkazan.

Da je domovinski zakon iz leta 1896. priznal pravico do uveljavljanja zahteve za sprejem v domovinsko zvezo osebi, ki je toliko in toliko časa in pod gotovimi pogoji bivala v občini, je samo ob sebi umljivo, ker je ta oseba gotovo v prvi vrsti interesirana, da zadobi domovinstvo v občini, v kateri je bivala mnogo let, kjer je sklenila družabne vezi, kjer so se ji rodili otroci, kjer se je takorekoč udomačila.

Poleg te osebe, ki jo hočemo v bodoče imenovati „opravičenca“, pa priznava domovinski zakon to pravico tudi onim osebam, ki sledijo opravičencu v domovinstvu, ker so te osebe pri tem vprašanju v isti meri interesirane, kakor opravičenec sam.

Te osebe so vse one, ki izvajajo svojo domovinstvo od opravičenca v smislu II. odstavka domovinskega zakona iz leta 1863. —

To so v prvi vrsti zakonski otroci, ki zadobe v zmislu § 6. domovinskega zakona domovinstvo v oni občini, v kateri je bil njihov oče ob času njihovega rojstva pristojen.

Nezakonski otroci zadobe domovinstvo v oni občini, v kateri je bila njihova mati ob času poroda pristojna.

Pozakonjeni otroci — zadobe v slučaju, da še niso samopravni, domovinsko pravico v oni občini, v kateri je njihov oče ob času pozakonitve pristojen. —

Žene sledijo v domovinstvu svojemu zakonskemu možu. —

V slučaju izpremembe domovinstva sledijo nedoletni zakonski in pozakonjeni otroci svojemu očetu, nedoletni nezakonski otroci pa svoji materi. —

Nezakonski otroci, ki po poznejšem zakonu svoje matere niso bili legitimirani, obdrže domovinstvo v oni občini, v kateri so jo imeli poprej. Njih mati pa sledi, kakor vobče zakonske žene, po § 7. domovinskega zakona iz leta 1863., v domovinstvu svojemu možu.

Vse te osebe, ki vpičejo navedenega sledijo domovinstvu „opravičenca“, so torej opravičene uveljavljati zahtevo po obveznem sprejemu v domovinsko zvezo. — O prošnjah, ki jih vložijo te osebe, mora občinski zastop meritorno obravnavati ter jih ne sme na kratko zavrniti. —

Poleg dosedaj naštetih oseb ima pravico do uveljavljanja zahteve po obveznem sprejemu v domovinsko zvezo tudi dosedanja opravičenčeva domovinska občina, odnosno pri brezdomovincih ona občina, kateri je bil brezdomovinec svoj čas odkazan.

Da se je tema faktorjema priznala ista pravica, kakor opravičencu, je pač samo ob sebi umljivo.

Gotovo je v znatnem interesu domovinske občine, da zadobi tisti njen član, ki ji je postal popolnoma tuj, domovinsko pravico v oni občini, v kateri se je že udomačil, da zvali na ta način vsa bremena, izvirajoča iz domovinstva, na ono občino, v kateri je ta njen član

preživel svojo moško dobo, v kateri je obrabil svoje telesne in duševne moči.

In upoštevajoč ta interes domovinske občine priznal ji je zakonodajalec isto pravico kakor opravičencu samemu.

Isto je moral storiti tudi napram občini, kateri je bil brezdomovinec svoj čas odkazan, ker ima ta občina napram odkazancu iste dolžnosti in obveznosti kakor prava domovinska občina napram svojim domačincem.

Pripomniti še moramo, da za uveljavljanje zahteve po sprejemu v domovinsko zvezo ni treba sklepa občinskega zastopa, kakor za priznanje domovinstva, temveč da je v uveljavljanje te zahteve, kot izvršujoč organ občine in občinskega zastopa, županstvo samo opravičeno: brez vsakega posebnega pooblastila.

S tem smo torej označili one faktorje, ki smejo postavno zahtevati, da se sprejme kaka oseba v domovinsko zvezo. —

Vsi ti faktorji imajo enako pravico. — Vsak teh faktorjev sme neodvisno od drugega, popolnoma samostojno — uveljavljati svojo pravico. —

Da pojasnimo gori navedeno določbo domovinskega zakona na konkretnih slučajih, navedemo nekaj praktičnih primerov:

V občino Dobrunje pristojni Anton Koder živi že nad deset let v občini Radovljica, ter si je v smislu § 2. domovinskega zakona pridobil pravico do obveznega sprejema v domovinsko zvezo radovljiško. — Anton Koder ima ženo in dvoje sinov: Ivana in Josipa, ki sta še oba nedoletna. —

Kdo je opravičen uveljavljati pravico Antona Kodra za obvezen sprejem v občino Radovljico?

V prvi vrsti gotovo Anton Koder sam, ki je priposestvoval pravico do obveznega sprejema.

Isto tako njegova zakonska žena, ker sledi svojemu možu v domovinstvu v smislu § 11. domovinskega zakona iz leta 1863. Isto velja o obeh nedoletnih sinovih Antona Kodra, ker sta oba njegova naslednika v domovinski pravici vpičejo § 12. domovinskega zakona. — Pravico do priznanja domovinstva Antona Kodra v občini radovljiški — pa ima tudi Kodrova dosedanja domovinska občina, to je občina Dobrunje.

Vse te dosedaj našteje osebe so torej v smislu § 3. domovinskega zakona iz leta 1896. opravičene zahtevati, da sprejme radovljiška občina Antona Kodra med svoje domačince.

Vzemimo sedaj še slučaj, da bi bil Kodrov najstarejši sin Ivan že polnoleten in samopraven, ter bi se hotel oglasiti z zahtevo, da se sprejme njegov oče v domovinsko zvezo radovljiško. — Jeli je občinski odbor radovljiški postavno zavezan obravnavati o tej zahtevi?

Ne — in sicer radi tega ne, ker je to zahtevala oseba, ki v to ni opravičena v smislu § 3. domovinskega zakona iz leta 1896. — Samopravni sin Ivan namreč ni več očetov naslednik v domovinski pravici, ker določa § 12. domovinskega zakona iz leta 1863.

da slede zakonskemu očetu v domovinstvu le nedoletni otroci — sin Ivan pa ni več nedoleten. —

Zahtevo Ivana Kodra torej občinski odbor lahko brez vsakega meritornega obravnavanja — zavrže.

Da mora županstvo o zavrnitvi obvestiti Ivana Kodra — je samo ob sebi umljivo, ker ima vsakdo, ki stavi do kakega urada kako prošnjo ali zahtevo, tudi pravico, da izve — kako se je rešila njegova vloga.

Katera pravna sredstva so Ivanu Kodru na razpolago, bomo pojasnili pozneje.

III.

Kako je opremiti prošnje za obvezen sprejem v domovinsko zvezo?

Nič manj važno kakor prejšnje vprašanje je tudi vprašanje, kako je opremiti prošnjo za obvezen sprejem v domovinsko zvezo. — V tem oziru nedostaja določil v zakonu samem, radi tega je potrebno, da se županstvom ter tudi drugim opravičencem dajo potrebna navodila in to tembolj, ker si županstva še vedno niso na jasnem, kako naj v tem oziru postopajo.

Navadno meni župan, da zadostuje, če odpošlje na županstvo bivališča vlogo, v kateri zahteva, da se sprejmi v domovinsko zvezo ta ali oni, a se čudom čudi, če dobi dotično vlogo z opombo nazaj, da se o tej prošnji ne more obravnavati, ker ni zadostno opremljena, ker ni dokazano, da so izpolnjeni pogoji za obvezen sprejem v smislu § 2. zakona iz leta 1896.

Navadno se potem zgodi, da župan svojo vlogo v koš vrže, ali pa se obrne do pristojnega c. kr. okrajnega glavarstva s pritožbo, češ, kako velika krivica se mu je zgodila; ne pomisli pa, da je to krivico zakrivil sam.

Staro pravilo je, da mora vsakdo, ki kaj zahteva, tudi dokazati svojo pravico do te zahteve; in v našem slučaju velja pravilo, da mora vsakdo, ki oglašja zahtevo po obveznem sprejemu, tudi dokazati, da so izpolnjeni vsi pogoji, ki se zahtevajo za obvezen sprejem v domovinsko zvezo.

V to svrhu bode torej vlogi za sprejem v domovinsko zvezo priložiti naslednje dokumente:

* Obrazec za take vloge bi bil sledeči:

Št. Županstvu

v

Ker prebiva semkaj pristojni Anton Uršič že od leta . . . naprej nepretrgoma in prostovoljno v tamošnji občini, ne da bi bil med tem časom užival ubožnega oskrbovanja, prosi podpisano županstvo v smislu § 2. in 3. zakona z dne 5./XII. 1896. drž. zak. str. 222., da se prizna Antonu Uršiču domovinska pravica v tamošnji občini, odnosno da se ga sprejme v tamošnjo domovinsko zvezo. —

V to svrhu prilaga županstvo rojstni list Antona Uršiča, potrdilo o bivanju ter rodbinsko dopovednico.

Županstvo v dne

Župan:
(podpis)

1. Rojstni list opravičenca. Ta dokument je potreben, da se izve starost opravičenca. Kakor bomo v naslednjem poglavju spoznali, ima pravico do sprejema le tisti, kdor je po dovršeni polnoletnosti deset let bival v občini.

2. Domovinski list opravičenca. Iz tega dokumenta posnemamo, da je opravičenec v resnici avstrijski državljan. Ta svedočba je potrebna radi tega, ker imajo pravico do obveznega sprejema edino le avstrijski državljani.

3. Potrdilo pristojne oblasti, da opravičenec že nad deset let biva v občini. — To potrdilo je dobiti pri županstvu bivališča ter se mora domovinska občina v svrhu zadobitve tega potrdila obrniti do omenjenega urada, še predno vloži prošnjo za sprejem.

V slučaju, da tega potrdila ne bi bilo dobiti od županstva bivališča, se lahko obrne prizadeta občina do pristojnega c. kr. okrajnega glavarstva s prošnjo, da po svojih organih dožene, koliko časa že biva opravičenec v tuji občini.

4. Potrdilo dosedanje domovinske občine, da opravičenec za svojega desetletnega bivanja v tuji občini ni užival ubožnega oskrbovanja. —

Zakaj je ta svedočba potrebna, pojasnili bomo v naslednjem odstavku.

5. Rodbinsko dopovednico opravičenca, potrjeno od pristojnega župnega urada, da se dožene, katere osebe zadobe po opravičencu novo domovinsko pravico.

Ako bodo županstva svoje vloge tako opremljala, kakor smo začrtali, bodo gotovo odpadle vse pritožbe, ki so jih dosedaj provzročale nedostatno ali pa prav nič opremljene vloge za obvezen sprejem v domovinsko zvezo. — Predočevati si moramo vsikdar načelo, da mora tisti, ki kaj zahteva, tudi dokazati pravico do svoje zahteve. —

Samo ob sebi pa je umljivo, da morajo občine v domovinskih zadevah podpirati druga drugo, ter radovoljno dajati druga drugi potrebna pojasnila in podatke — če se naj doseže, da se bodo domovinske zadeve obravnavale tako, kakor to vpričo svoje eminentne važnosti in resnosti tudi zahtevajo. —

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje. Občina Šmartno pri Litiji na Kranjskem.

1. Kako je kolekovati prošnje za prostovoljni sprejem v domovinsko zvezo? Ali mora biti kolekovan tudi zapisnik one seje obč. zastopa, v kateri se obravnava o prošnji za prostovoljni sprejem v dom. zvezo? Ali mora biti kolekovan dekret, s kojim se prošnjik sprejme?

2. Ali zadobi novo domovinstvo cela družina, ako se sprejmeta le oče in mati?

Odgovor ad 1. Prošnje za prostovoljni sprejem v dom. zvezo morajo biti kolekovane s kolekom 4 K (t. t. 43 lit. c št. 3 zakona z dne 13./XII. 1862, drž. zak. št. 89.).

Sejni zapisnik in dekret, s kojim se prošnjik sprejme, — sta koleka prosta. — Zakon z dne 13./XII. 1862 v

tem oziru ničesar ne določa, vsled česar smemo opravičeno sklepati, da sejni zapisnik in dekret nista podvržena kolekovanju.

Ad 2. V slučaju, da občina koga prostovoljno sprejme v svojo domovinsko zvezo, zadobe ž njim vred novo domovinstvo vse one osebe, ki v smislu določil II. odstavka domovinskega zakona z dne 3./XII. 1863. svoje domovinstvo izvajajo od sprejetega to so: zakonska žena, ako ni sodnijsko ločena (§ 11.), zakonski in pozakonjeni otroci, ako še niso samopravni (§ 12.)

Vse te osebe zadobe same ob sebi novo domovinstvo, ne da bi bilo potrebno, da jih občina izrecno sprejme — V tem slučaju občina niti ni opravičena teh oseb izključiti od sprejema. — Za zadevno prošnjo zadostuje kolek 4 K. — Ako pa bi hotela občina sprejeti recimo tudi že samopravne otroke prošnjika, potem morajo ti otroci vložiti posebej prošnjo, in vsaka teh prošenj mora biti kolekovana s kolek 4 K. —

Vprašanje. Občina Cerkevnik na Štajerskem.

Dve ženski, prva 30 let, druga 75 let stara, zahtevata vključ temu, da jima je občina dovolila priti v občino od hiše do hiše, denarno podporo. Prva bi rada s tem denarjem izšolala svoje otroke ter jih občini v preskrbo izročiti noče, ker baje ne razumejo slovenski. Deželni odbor pa nam je, ker se občina brani plačati, sekvistiral občinske naloge. Prosim pojasnila, kam in na podlagi kake postave se to lahko zgodi ter se vloži od občine priziv in ako imajo pravico to storiti?

Odgovor. Ubožne zadeve na Štajerskem so urejene z deželno postavo z dne 27. VIII. 1896 dež. zak. št. 63. Iz stavljenega vprašanja se ne more povsem pojmiti stvarnega položaja in zategadelj tudi ne moremo podati preciznega odgovora. Opozarjamo Vas pa na § 12. navedenega zakona, po katerem imajo občine pravico same določati kakovost in način ubožne preskrbe, ne morejo si tedaj občinski ubožci sami izbirati, kako naj bodo oskrbovani. Proti sklepu deželnega odbora gre pritožba na upravno sodišče, vendar bi Vam svetovali, da se preje obrnete na politično oblast v tej zadevi.

Vprašanje. Županstvo Košana.

Okoli leta 1854. ali 1855. se je v občini Košana pristojni M. M. priženil v občino Št. Peter. Kam je sedaj s svojo družino pristojen? Ali je naša občina dolžna oskrbovati njegovo družino? —

Odgovor. Popolnoma zanesljivega odgovora na to vprašanje nam sedaj ni mogoče podati, ker manjka za to potrebnih podatkov. V pojasnilo pa služi sledeče:

Prav lahko je mogoče, da je M. M. molče zadobil domovinsko pravico v občini Št. Peter po § 12. provizoričnega ubožnega reda z dne 17./III. 1849, drž. zak. št. 175. — Ta § namreč določa, da zadobi domovinsko pravico v občini, kdor nepretrgoma štiri leta brez domovnice ali z že neveljavno domovnico v občini živi — in ga občina za ta čas molče trpi v svoji sredi. — Pogoji za pridobitev domovinstva so v tem slučaju sledeči:

1. Tujec mora v občini štiri leta nepretrgoma živeti.

2. Tujec mora biti v tem času brez domovnice, odnosno njegova domovnica mora biti vže neveljavna. Neveljavna pa postane domovnica, ako je že preteklo več nego štiri leta, odkar je bila napravljena. (§ 136 prov. obč. reda).

3. Občina mora tujca v svoji sredi molče trpeti, to se pravi: občini je moralo biti znano ali vsaj mogoče ji je moralo biti spoznati, da je tujec brez domovnice, odnosno, da ima že neveljavno domovnico in vključ temu ga je pustila mirno v svoji sredi živeti.

Provizorični obč. red z dne 17./III. 1849. je ostal v veljavi do dne 27./IV. 1859. — Ako je torej M. M. do dne 27./IV. 1859 že polna štiri leta v občini Št. Peter

živel in je bil ves ta čas brez domovnice — ter je bilo to dejstvo občini Št. Peter znano, a ga je vključ temu mirno pustila živeti v svoji sredi, potem je M. M. zadobil dom. pravico v tej občini — in ta občina mora v slučaju obubožanja njega in njegovo družino oskrbovati. — V nasprotnem slučaju pa je obdržal M. M. dom. pravico v občini Košana.

Županstvo bode moralo v predležem slučaju natančno preiskati: 1. Kdaj se je M. M. priženil v občino Št. Peter. 2. Ali je bil M. M. za svojega bivanja v Št. Petru brez domovnice, odnosno ali je bila njegova domovnica že neveljavna in 3. Jeli bilo županstvu občine Št. Peter znano, ali mu je bilo vsaj možno spoznati, da je M. M. brez domovnice v občini prebival in 4. Ali je občina Št. Peter pustila M. M. mirno v svoji sredi živeti, — vključ temu, da ni imel domovnice. — Se le, ko bodo vsa ta vprašanja rešena, bo možno zanesljivo odgovoriti, kam je M. M. sedaj pristojen —

4. Vprašanje. Županstvo Č. na Kranjskem.

Okrajno glavarstvo je s splošno okrožnico vsem županstvom zaukazalo, da morajo opozoriti trgovce in obrtnike na dodatni meroskus v zmislu ukaza trgovinskega ministrstva z dne 28. 3. 1881 drž. zak. št. 30. Ker pa nam ni znan dotični ukaz, prosimo, da naznanite, kdaj je izvršiti dodatni meroskus na merah, tehtnicah in utežih.

Odgovor. S tem vprašanjem bi se bili obrnili na Vaše okrajno glavarstvo, ker pri najboljši volji ne moremo podpirati komodnosti okrajnih glavarstev. Le ker je stvar v javnem interesu, odgovarjamo Vašemu vprašanju.

Po § 1. imenovanega ukaza so podvržene občasnemu dodatnemu meroskusu

a) vse dolgotne mere, posodne mere za suhe predmete, uteži in tehtnice, kovinaste posode za prevažanje mleka in merske priprave za drva, ki se rabijo za kurivo pred pretekom treh let.

b) vsi uteži in tehtnice, lesene posode za tekočine, posode za mleko z mersko palčico in posode za drozgo pred pretekom dveh let.

c) sodi za prevažanje piva pred pretekom treh let.

Občinski svet v Ljubljani

je imel dne 12. in 13. t. m. dve javni seji in tajno sejo.

G. Dr. K. Triller je nujno predlagal, da je vložiti priziv proti stavbnemu dovoljenju c. kr. dež. vlade, ki je dovolila, da se zgradi na dvorišču nove domobranske vojašnice v Ljubljani marodni paviljon z mrtvašnico, sekcijsko sobo in z oddelkom za infekcijske bolezni. Takega špitala sredi vojašnice ni v vsej državi ter bi bila bolnišnica nevarna zdravju vojaštva in mesta. Dalje je isti predlagal, naj župan opozori c. kr. vlado, da je poslovni jezik mestne občine ljubljanske slovenski, na kar naj se ozirajo vsi uradi! Zdi se, da vlada pri naši c. kr. vladi močan germanizatorski duh, ki ga Ljubljana in njen obč. svet ne bosta mirno trpela! Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

G. Josip Prosenč je poročal o računskem sklepu mestnega zaklada za leto 1904. Dohodkov je bilo 1,379.529/29 K, troškov pa 1,363.849/74 K. G. A. Svetek je poročal o računskem zaključku ubožnega zaklada: dohodki 130.906 K 21 v., troški 123.607 K 41 v. Isti poročal o rač. zaključku zaklada meščanske imo-

vine: dohodki 92.404 K 88 v.; troški 86.074 K 25 v. Isti poroča o rač. zaključku ustanovnega zaklada za l. 1904.: dohodki 17.566 K 40 v., troški 20.766 K 68 v. G. A. Senekovič je poročal o rač. sklepu mestnega loterijskega posojila: prebitek 50.087 K; bilanca: aktiva 3.362.156 K 22 v.; dobiček 10.108 K 44 v. Bilanca amortizacijskega zaklada: aktiva in pasiva po 934.491 K; račun anuitet z aktivi znaša 180.087 K 31 v. in s prav tolikimi pasivi. G. dr. K. Bleiweis-Trsteniški poroča o proračunu mestne klavnice za l. 1906. Potrebščine: 29.181 K, pokritje 48.819 K. G. A. Senekovič poroča o račun. zaključku mestne elektrarne za l. 1904. Prebitek znaša 28.549 K 41 v. Prošnja Ivana Tometa, posestnika v Kolezijskih ul., za novo parcelacijo njega posestva se odkloni; prošnji Josipa Dacarja, posestnika v Streliških ul., za prispevek k popravi škarpe ob mestni poti se ugodi. Članom v vseučiliški stalni odsek se izvoli g. dr. K. Triller. O

proračunu mest. vodovoda za l. 1906. poroča g. Ivan Šubic. Pokritje 161.110 K, troški 124.951 K, prebitka 36.159 K. V domovinsko zvezo ljubljanske občine se je na predlog g. mag. ravnatelja Iv. Vončina sprejelo 89 oseb; 47 se je odklonilo; meščanstvo se je podelilo 2 osobama ter so se dovolile meščanske podpore 4.

Mag. koncipistom je bil imenovan g. Iv. Rupnik, mag. koncep. praktikantom pa g. Fr. Jančigaj. — Prihodnja seja bo v soboto, dne 23. t. m.

Opazka: Prosimo vse mestne in tržke občine, da nam pošljejo izvleček zapisnika svojih sej, ker se tako medsebojno pouče potom našega lista vse občine o raznih sklepih in upravah istih, kar bo gotovo mnogo vplivalo k dobremu gospodarstvu in napredku narodnega gospodarstva. Tudi vse druge občine prosimo, da poročajo o raznih zadevah in sklepih, da bodo imele slovenske občine skupni pregled svojega napredka.

Cenjene župane, občinske tajnike in vse prijatelje lista prosimo za strokovna poročila in članke, važne odredbe, tičeče se občinske uprave, stanovske zadeve, in sploh vsega pri avtonomnih urad. h potrebnega pouka.

Avstrijski zunanji promet klalne živine v letu 1904.

nam predloča sledeči izkaz:

	I z v o z					U v o z				
	celokupnega carinskega ozemlja		Avstrije			celokupnega carinskega ozemlja		Avstrije		
	množina komadov	Vrednost v 1000 K	množina	Vrednost		množina komadov	vrednost v 1000 K	množina komadov	Vrednost	
				v 1000 K	v ‰				v 1000 K	v ‰
Govedi	230075	98617	162298	61128	62.0	76304	17437	13145	3004	17.2
Ovce	51296	1258	38515	999	79.4	25660	397	18124	282	71.0
Svinj	6171	403	5980	393	97.5	157396	20416	8876	1151	5.6
stotov			stotov			stotov		stotov		
mesa, svežega, osoljenega	27724	4801	26945	4654	96.9	32603	3079	29362	2706	87.9
okajenega, posušenega										
klobas iz mesa	443	137	269	98	71.5	2455	596	2328	568	95.3